

Béres Katalin

Szabó Samu, a 47. honvédzászlóalj századosa

A homokbödögei evangélikus templom, ahol Szabó Samut keresztelték (képeslap, <http://homokbodoge.hu/galleries/levlapok.html>)

Szabó Samu, a 47., zalai szervezésű honvédzászlóalj századosa az alakulástól kezdődően a világosi-szóllósi fegyverletételig végig küzdött a szabadságharcot, azonban elsősorban mégsem vitézségével írta be nevét 1848–1849 történetébe, hanem „Utazási s történeti magánnapló a magyar hadjáratból” című emlékiratával, amely a jeles zászlóalj históriájának egyik fontos, és néhány dátumtól eltekintve hitelesnek tekinthető forrása lett. A visszaemlékezést Hermann Róbert tette közzé 2010-ben, a Zalaegerszegi füzetek II. kötetében. Ő és Bona Gábor írták meg Szabó Samu rövid, tárgyyszerű életrajzát is, melyet most kiegészítünk.

Szabó Samu a Veszprém megyei Homokbödögén látta meg a napvilágot 1813. november 4-én. Sámuel néven anyakönyvezték, de szinte egész életében Samuként emlegették. Családja evangélikus vallású volt, a köznemesség közé tartozott, nevük elé az Iklódi előnevet illeszthették, címereslevelüket II. Ferdinándtól nyerték. Az édesapa, Szabó András már nem a földbirtokból, hanem néptanítóként gondoskodott családjáról, édesanyját Vadátzy Eszternek hívták. A család később Kapolcsra költözött. A szülők Samun kívül még két fiút neveltek, Andrást (az 1845-ös nemesi összeírás

Szabó Samu országgyűlési képviselő portréja, 1866 körül (Borsos József felvétele, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Budapest Gyűjtemény)

szerint Andor), aki a szabadságharc idején ugyancsak a 47. honvédszászlóaljban szolgált századosként, valamint Pált.

Mint Samu későbbi nekrológiájában írták: a fiú „Szelid természete, szorgalma s [...] korán felismert szép tehetsége arra indították a szülőket, hogy szerény vagyoni körülményeik mellett is iskoláztatják és tudományos pályára képezte-
tik.” Tanulmányait Sopronban kezdte, majd Győrben bölcsészetet tanult, 1833 és 1835 között pedig a pápai református kollégium hallgatójaként jogot végzett. Két évi patvaristaság után – 1837-ben – Pesten kapta kézhez „dicséretesen nyert” ügyvédi diplomáját, amit még ebben az évben Zala vármegye közgyűlésén is kihirdettek, s egyúttal a vármegye tiszteletbeli tiszti alügyészévé nevezték ki. Egy év múlva, 25 éves korában Zalaegerszegen kötött házasságot a szombathelyi, nem nemesi családból származó 21 éves hajadonnal, Móczer Máriaival. Házasságuk tartósnak bizonyult, ám gyermektelen maradt. Az ifjú pár hamarosan Légrádra költözött, Szabó Samu ott lett a mezőváros jegyzője és ügyvédje. De – mint nekrológja írja – „csakhamar felismervén benne a megye községe a tehetséget, törekvést és jelle-

met, a megyei gyámi választmánynak tagjává választotta és Zala-Egerszegre, a megyeszékhelyére tette át lakását.” 1841 decemberében már biztosan Egerszegen tartózkodott, ekkor fordult elő neve először a sajtóban, a Pesti Hírlap egy hirdetésében, amely Simon Farkas zalaegerszegi kereskedő elleni csődeljárásról tudósít, ahol „nemes Szabó Samu honi ügyvéd az egyik perügyelőnek kinevezetett.” A fiatal ügyvéd hamarosan „hivatásának tiszta ethikai felfogásával csakis a való igazság, jog és törvényesség védelmére és keresésére vállalkozván, nagy tekintélyre és ügyvédi hírnévre emelkedett”. 1845 januárjában a főispán Zala vármegye táblabírójává nevezte ki, 1846-ban pedig a megyei számvevői törvényszékhez választották táblabíróvá. Ebben az évben 3000 pengőforintért megvásárolta özvegy Botka Józsefné Svastics Terézia asszonyságnak a mai Kossuth Lajos és Kisfaludy utca sarkán álló telkét a rajta lévő kerttel és épületekkel, ezzel Szabó Samu hosszú időre Egerszegen telepedett le. Bizonyára maga is részese volt a megyeszékhely pezsgő politikai életének, Deák Ferenc híveként a zalai ifjúság szabadelvű köréhez tartozott, bár nevét nem találjuk a heves zalai közgyűlésekről tudósító sajtóban. Ez talán azzal is magyarázható, hogy – nekrológja szerint – „gyenge mell és hang szervezeténél fogva nyilvános szónoklatokra ritkábban vállalkozott, de annál inkább a cselekvés terén tekintélyes osztályrészt jutott” neki. Közte volt az önkéntes adózást vállalóknak, 1847-ben őt is a meggyőződéses ellenzékiek között tartották számon, így nem csoda, hogy 1848 forradalmi hónapjaiban sem húzódott vissza, tagja lett az egerszegi nemzetőrségnek, áprilisban a 2. század főhadnagyává választották. Közreműködött a városi tisztújítás lebonyolításában is, a leköszönt tisztviselők helyett az új tisztikar megválasztásáig működő ideiglenes eljáróságban az ügyvédet helyettesítette.

1848 nyarától ő is az önvédelmi harcra készült, szervezte a mozgó nemzetőrséget. Augusztus 26-án már a Muraközben táboroztak, Hodosánban kelt levelét nemzetőr századosként írta alá. (Az erről szóló iratot frissen találta Bekő Tamás és Kulcsár Bálint kollégám, ezúton is köszönöm Nekik!) Rangját megtartotta akkor is, amikor nemzetőrszászlóalja a 47. honvédszászlóalj alakult át, s ebben a rangban, a 47. zászlóalj köteléké-

Szabó Samu kúriai tanácselnök mellképe, 1871. (Ifj. Marastoni József litográfiája, Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok)

ben harcolta végig a szabadságharcot. A bevezetőben említett visszaemlékezését olvasva nyomon követhetjük az útvonalat, amelyet a zászlóalj megtett a Muraközből való kivonulástól a szállósi fegyverletételig, végigvonulva a fél Magyarországon. Csataleírásaiból pontos képet kapunk a zászlóalj szerepéről az egyes hadieseményekben.

Szabó leírja katonáinak megpróbáltatásait és személyes élményeit is a hosszú hadjárat során. Ezekből csak néhányat idézünk. 1849 februárjára már sok száz kilométert megtettek, amikor százada először keveredett komoly ágyútűzbe Tarnalja falunál: „Különös az emberi önmegtartási ösztön – írta. Itt tapasztaltam először, hogy midőn az álgugolyók fejünk fölélt elsivítottak – bár tudtuk, hogy azok fönt vannak löve, s rajtunk túl messze ütődnek le, mégis gyakran a sivítás hallásra lebuktunk, én azonban folytonosan dohányoztam.” Ugyancsak komoly

nehézséget jelentett számára a kialvatlanság; a pétervásári ütközet leírásakor jegyezte fel az alábbiakat: „Legnehezebbemre esett ezen kis kirándulásnál az éjjeli álmatlanság – ez minden szenvedéseknél s nélkülözéseknél legnehezebb; itt tapasztaltam azt is először, hogy menve is alszik az ember – de milyen alvás ez? Az ember hármát-négyet lép, megbotlik, s felébred, s ismét egyet vagy kettőt lép, elalszik, s ez így megy folyvást. Később ily álmatlanságban s menve alvásban többször részesültem.” Gyakran kellett megküzdeniük az időjárás okozta viszontagságokkal, főleg a faggyal, hideggel. 1849 márciusában „az eső s végre hó esvén, egészen áltáztunk; estvefelé be kellett volna szállásoltatnunk Cibakházára, de midőn a tábor egy része már általment, a híd leszakadt egy helyen, s mi túl maradtunk. Éjjelre már roppant hideg lett, - fa nem volt, s hogy meg ne fagyjak, egész éjjel jártam-keltem; egyik volt ez legkínosabb éjszakáim közül.” A megfelelő ételkészítés sem volt mindig biztosított a honvédek számára. 1849 nyarán már az oroszok elől menekülve Vácról kellett kivonulnia a zászlóaljnak. A csata során több poggyászos szekerüket elfogták, ételkészítésük elveszett, s „így Rétságához táborba szállván, ételmi járandóságaink helyett a krumpliföldekre utasítottunk, hogy éhségeinket a még alig dió nagyságú krumplival elégítsük ki.”

Mindezen nehézségek ellenére Szabó Samu és százada becsülettel harcolt. Egy költeményéből – merthogy idősebb korában verseket is írt – az is kiderül, hogy „Harminchárom csatát küzdöttem keresztül, / Láttad, hogy megálltam helyemet emberül”. Szinte mindenütt ott volt, kivéve talán a legfontosabbat, Buda ostromát. „Én a vár megrohanásánál nem voltam jelen – írta. – A sok fáradság és nélkülözések között folytonos jó egészségben voltam. A hosszúságos nyugalom s jó élet közben lebetegedtem az ostrom, vagyis a vár lerohanása előtt 6 nappal; erőltettem magam a táborban maradhatni, de az éppen akkor közbejött időváltás, s záporosók miatt különösen Inkey őrnagyunknak is meghagyásából a Nagy-Svábhegyre szállásra mentem. Így, mint betegnek, a vár megrohanása tudtomra sem adatott, csak midőn reggel a nagy lövöldözést hallottam, hittem el, hogy akkor rohanják meg a várt, mire nagy gyorsan öltözve, siettem le a várnak, de akkor már be volt véve, én tehát csak az utócsapatokkal mentem be. Betegeskedésem tekintetéből május 24-én szabadságot kaptam 14

napra, s haza mentem.” Június 10-én tért vissza a zászlóaljhoz, s a Vág mentén, a Nyitra megyei Mocsonokon érte őket utol. Utolsó csatájukra Újarad közelében, Vinga nevű falunál került sor, ahol Szabó Samu csapatával a 26. és a 34. zászlóalj védelmére kelt és megfutamította az osztrák vadászokat. Néhány nappal később ott volt a szőlősi fegyverletétel szomorú eseményénél, augusztus 14-én búcsúzott el századától. Mint írta, ez volt a második legszomorúbb nap az életében. 22-én meg kellett válnia utolsó fegyverétől, kardjától is, amelynek díszét feleségének adta, aki a zászlóaljparancsnok Inkey Kázmér feleségéhez hasonlóan, „*őt önfeláldozó hűségével a csatákban és a csatateréken, mint őrangyala kísérte.*” Neki köszönhetette, hogy megmenekült a császári seregbe való besorozástól is. „*A zsidó egyházban [tudniillik a zsinagógában voltak elszállásolva] működött összeveíróknál, mint alkalmas, besorozva lévén, egyszer hallottuk, hogy más helyeken nem veszik oly szigorúan, ezért nőmtől ösztönözve, fogságunk helyéről polgári ruhában kimenekedtem, s ott ismét magamat beíratam. A szokott kérdésekre megfelelően, az összeveíró s vizsgáló tiszt meg sem vizsgáltatott, hanem önmaga – minden kérés nélkül, vajon van-e valami hibám – beíratta, hogy gyenge szemek miatt eleresztendő. Ezen, úgy látszik nevelt és emberi gondolkodású vizsgáló, Flekner [helyesen: Flechner] nevű, Párma ezredbeli kapitány volt.*” Szabó augusztus 29-én útlevelet kapott, s elindult hazafelé. Két hetet töltött az ekkor Kapolcson élő szüleinél, majd szeptember 20. körül érkezett meg Zalaegerszegre, ahol kétszer is megvizsgálták, és a további katonai szolgálatra alkalmatlannak találták. 1850 januárjában azonban ismét sorozóbizottság elé rendelték, immár Pozsonyba. Árvay Sándorral és Baranyai Pállal, a 7. honvédszászlóalj egykori tisztjeivel utazott együtt. Társait felmentették, Szabó Samut viszont félrokkantként nyolc évre besorozták a császári hadseregbe. Árvay Sándor jegyezte meg visszaemlékezésében: „*valaki jelentést tett ellene, különben nem hihetem, hogy az a jó ember [aki Árvayt felmentette] besorozta volna.*” A Wolhgemuth gyalogezred 10. századának közvitézékeként szolgált, szerencséjére csak néhány hónapot kellett letöltenie a nyolc évből. Felesége és megyehatósági pártfogói által beadott kérelmek és kenőpénzek hatására 1850. szeptember 10-én

Egressy Gábor színművész portréja, 1863. (Marastoni József színezett litográfiája, Hermann Róbert magányújjteménye)

tényleges rokkantként leszerelték. Erről az időszakról szól kéziratban megmaradt, még kiadatlan naplója, amit az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára őriz.

Az önkényuralom éveiben Szabó Samu uradalmi tisztviselőként, majd foglalkozásához visszatérve ügyvédként kereste kenyerét. Nekrológja szerint az Eszterházy hitbizomány zalai uradalmaiban „*az úrbéri földtehermentesítési rendezési és tagosítási ügyeket rövid idő alatt nagy odaadással, eredménnyel, az úrbérek érdekeinek méltányos tekintetbe vételével és igazságszeretettel, legnagyobb részt egyezségekkel megoldva, vitte keresztül.*” Mivel „*Deák Ferencnek igen bizalmas embere*” volt, ő intézte a Deák család jogi ügyeit is, és nyaranta „*sógorával*”, Horváth Boldizsárral, a későbbi igazságügyi miniszterrel rendszeresen meglátogatta a Pusztaszentlászlón nyaraló haza

Még tovább szólt volna, de a honvéd felállt,
Dörgő mérges hangon a halálra kiált:
Mit rágalmazod itt ezen nemzedéket?
Nem pártol-e minden hasznost, jót és szépet!

Hogy az elismerést, melyet követeltek,
Ott, hol egy nemzet szól, eddig is mellőztek:
A rágalmazásra okul nem szolgálhat.
Joggal egyedül a történet bírálhat.

Mert, kik azok, a kik legjobban lármáznak?
Nemde azok, a kik csatát nem is láttak;
Azok, kik vitézül harczoltak s csatáztak,
Elismerést csak a történettől várnak.

Ezzel parókját felesapta fejére,
Műfogsort nyomott be szája üregébe,
S így szólt: hol van itt a kopasz fej s foghiány?
Im hát állításod tréfának is silány.

Hord el hát magadat, mert megküzdök veled,
Biztositalak is, hogy bezuzom fejed;
Harminczhárom csatát küzdöttem keresztül,
Láttad, hogy megálltam helyemet emberül.

Részlet
Szabó Samu
„A halál és
a honvéd”
című
verséből
(Deák Ferenc
Megyei
és Városi
Könyvtár)

bölcsét, akivel szűk körben, besúgóktól távol bizalmasan tárgyalták a kibontakozás lehetséges lépéseit. (Több forrás is Szabó sógoraként említi a szombathelyi származású Horváth Boldizsárt, de erre nézve nem találtam valós bizonyítékot, valószínűleg feleségeik családjainak tovább öröklődő sógorságáról lehet szó.)

Szabó az ötvenes évek közepétől visszavért a közéletbe, 1855-ben a zalai megyefőnök, Bogyay Lajos által kinevezett új zalaegerszegi községi választmány tagjai közé került, 1857-ben feddhetetlen jelleme, kiváló alkalmassága és tekintélye miatt az új községtanács tagjává választották. Tekintélyét jelzi, hogy az időközben megszerveződő Somogy-zalai ügyvédi kamara elnöki tisztét is betöltötte, s tagja lett a zalai nemesi pénztárat és alapítványokat kezelő választmánynak.

Szívügyének tekintette a tudomány és a kultúra támogatását, rendszeresen adako-

zott a Magyar Tudományos Akadémia javára, de 1858-ban 5 Ft-ot fizetett a nagykanizsai evangélikus és református iskola megsegítésére is. Szabó Samu lelkes híve és pártfogója volt a hazai színjátszásnak. 1862-ben Nagykanizsa után Zalaegerszezen vendégszerpelt a Nemzeti Színház vezető színművésze, Egressy Gábor és társulata. Többek között a Hamletet és Egressy egyik legfontosabb szerepét, a „Brankovics György” című drámát mutatták be. A társulat tagjait magánházaknál szállásolták el, így került Egressy Gábor Szabó Samu „vendégszerető házába”. Távozásakor Szabó megajándékozta a művészt egy színlappal, a Nemzeti Színház nyitóelőadásának (a pesti Magyar Színházban 1837-ben bemutatott Vörösmarty Mihály: Árpád ébredése című darabnak a színlapjával), amely később a művész hagyatékából a Székesfővárosi Múzeumba került. (Hátoldalára Egressy maga írta le ceruzával a történetet, a neves plakátról pedig Dr. Kremmer Dezső számolt be 1913-ban a Múzeumi és Könyvtári Értesítőben a Székesfővárosi Múzeum gyűjteményeit bemutató cikkében.) Sajnos, a színlap ma már nem található meg a jogutód, a Budapesti Történeti Múzeum gyűjteményében.

Az 1859 után megélenkülő hazai politikai életbe Szabó Samu, mint Deák Ferenc feltétlen híve, maga is bekapcsolódott. Az 1860-ban kiadott Októberi Diploma lehetővé tette a jogszolgáltatás nemzeti alapon való újjászervezését. Az alkotmányosság teljes visszaállításáig mérvadó ideiglenes jogszabályok kidolgozására 1861 januárjában ült össze az Országbírói Értekezlet, amelyre Szabó is, mint „alkalmas egyéniség”, meghívást kapott. A Deák Ferenc vezette büntető- és sajtótörvény átvizsgálására alakított alvალasztmány tagja lett Tóth Lőrincsel és Zádor Györggyel együtt. Mindhárman Deák régi hívei és munkatársai voltak.

Ezek után nem véletlen, hogy az 1861-es országgyűlésre a zalaegerszegi választókerület szavazás helyett közfelkiáltással, egyhangúlag őt választotta meg képviselőnek. A választás lezajlása után néhány százan „Éljen Szabó Samu” feliratú zászlók alatt lakásához vonultak, ahol a friss képviselő nagy beszédet tartott. Többek között arra intette híveit, hogy „némuljon el minden pártérdek, szűnjék meg minden pártviszály, a nemzetnek szellemi összes

erejére, a legnagyobb egyetértésre, megtörhetlen és önzéstelen hazafiságra van szüksége, hogy alkotmányunkat teljes épségébe visszaállíthassuk és biztosíthassuk.” Az országgyűlésben a magánjogi törvények teljes visszaállítása ellen szólalt fel, mivel „ha a magánjogi törvényeknek teljes visszaállítását kimondjuk, akkor kimondtuk a 12 év alatt [ti. az 1848-as törvények kihirdetése óta] keletkezett jogviszonyok érvénytelenségét is [vagyis a pl. jobbágyfelszabadításét], mi által a birtok ingataggyá lesz, s a hitelt is alapjában megrendítjük.”

Az 1865-ös országgyűlést megelőző választásokon ismét Szabó Samu lett az eger-szei körzet jelöltje, azonban most már kihívója is akadt. Az ellenpárt azért jött létre, mert nem értett egyet a vármegyei ideiglenes tisztújítással és Festetics György főispánná választásával, s ebben Szabó Samu közreműködését látta. Először Barcza Sándor csabrendeki birtokost, majd Nagy Károly ügyvédet léptették fel ellene, azonban mindketten meggondolták magukat, visszaléptek. Végül Laky Rafael boldogfai földbirtokos vállalta a jelöltséget Szabóval szemben. A korteskedés és az 1865. november 23-án zajló választás a reformkori harcias tisztújításokat idézte. A Pesti Napló beszámolója szerint „*délutáni 4 óra körül a két tábor már közvetlen érintkezésben állott; az ittasulásnak folyton terjedő nyomaival lehetett találkozni.*” Az elnöklő alispán, majd az ellentábor kortese, Kerkapoly Mór – az egykori honvéd őrnagy – is hiába igyekezett a kedélyeket csillapítani: „*mindezen, az örökös zajongás közt egyébiránt is érthetetlené vált beszédek, kiáltó szavak látszottak csak lenni az izgatott oroslányokkal telt pusztaban; egy idő után már kövek kezdtek hullani, font súlyú tégladarabokat is mutattak fel a Szabó Samu pártjához tartozók, minek folytán néhányan sérülést is szenvedének.*” A botrány miatt az alispán berekesztette a szavazatszedést, decemberben meg kellett ismételní a választást. Előtte azonban a két jelölt nyomtatásban megjelent „követjelölti nyilatkozványt”, választási programot tett közzé, melyet a Pesti Napló is leközölt. Ebben Szabó részletesen kifejtette, milyen elvek mentén kíván az országgyűlés tagja lenni. Eszerint ragaszkodik az ország területi épségének és az alkotmánynak a 48-as törvények, valamint az 1861-es felirati javaslatok szellemében történő visszaállításához. Elismeri a perszónálunióból

fakadó közös ügyeket a Habsburg-birodalom másik felével, azonban kizárólag az egyenjogúság elve alapján. „*Ragaszkodom az 1848-ik törvényekhez*” – írta. – „*Ezen törvények szabadították fel a földet, léptették életbe a jogegyenlőséget, ezek tették tagjává a haza minden polgárait a szent koronának, s részesévé a törvényhozásnak és önkormányzásnak. Itt találjuk a felelős minisztériumról s a megyéknek népképviselő alapján leendő rendezéséről szóló törvényeket. Mindezek ha alkotva nem volnának, alkotni kellene azokat; azért, ha és amennyiben az 1848-ik évi törvények revisio alá vétetnek, azokat nem megszorítani, hanem tovább fejleszteni, s különbség nélkül születésre vagy vallásra, minden honfitársainkra kiterjeszteni kívánom.*”

A pótválasztásra december 9-én került sor, amely a helyszínen megjelent dzsidás lovaságnak köszönhetően most már rendben zajlott le. Szoros küzdelemben – 273 szavazattöbbséggel – a Deák-párt színeiben induló Szabó Samu nyerte el a mandátumot. A győzelem után hívei fáklásmenetet rendeztek tiszteletére, amit 136 terítékes díszlakoma követett, számtalan felköszöntővel. Négy nappal később mozsárdurrogások közepette hagyta el a várost, a frissen átadott szentiváni vasútállomásra 38 fogat kísérte ki, cigánybanda követte. A váróteremben Isoó Alajos ügyvéd a város polgárai nevében vett tőle búcsút, majd vonata, amely a nagy reményeket keltő országgyűlésre vitte, óriási üdvrivalgás mellett, a Rákóczi-induló hangjaira gördült ki az állomásról.

A kiegyezés után osztálytanácsosnak nevezték ki az igazságügyi minisztériumba, ezért lemondott parlamenti mandátumáról. Így 1867 augusztusában pótválasztást kellett tartani Zalaegerszegen, ahol a „közösügyes” Szabó után a száműzetésből frissen hazatért Perczel Mórt, a balközép párt képviselőjét juttatták be a képviselőházba. A „Ludas Matyi” című korabeli lap szerint erről a választásról nóta is született a városban:

„Hej, de hosszú a Fejérvég utca, / Nem kell nekünk volt követünk újra.

Szabó Samu! meg kell tőled válni ... / Két urat jól nem lehet szolgálni.

Éljen tehát Perczel Mór követünk! / Kit a baloldalra hűn követünk.”

Osztálytanácsosi kinevezése után Szabó Samu Budapestre költözött, ahol komoly szak-

mai karriert futott be; előbb kúriai bíró volt, majd „mint az úrbéri törvényeknek, viszonyoknak, a birtokrendezési ügyeknek tüzetes ismerője, a kúriához az úrbéri tanács elnökének nevezetett ki, [és] a magas bírói méltóságot kiváló szakértelemmel, példás buzgósággal töltötte be.” Budapesti évei alatt is gyakorolta a jótékonyág erényét, így például az elsők között adományozott pénzt a Zalaegerszegen felállítandó Deák szoborra. Szívesen állt pártfogóként a szeretett városa javát szolgáló ügyek mögé. Többek között 1884-ben kézjeggyel nyomatékosította azt a vármegyéhez írt kérvényt, amelynek aláírói Zalaegerszeg rendezett tanácsú várossá válását kezdeményezték. Ugyanakkor élethosszig tartó tagságot vállalt az újjászervezett Kaszinóban.

1885-ben saját kérelmére nyugdíjazták, ekkor Ferenc József a Szent István-rend kiskeresztjével tüntette ki. Visszatért Zalaegerszegre, de még korántsem fáradtan, pihenésre készen. Lelkes tagja lett a vármegyei törvényhatóságnak, virilisként ott ült a városi közgyűlésekben, a Zala megyei Honvédegyelet, a Zalavármegyei Gazdasági Egylet tagjai közé tartozott, de elnöke volt a Kaszinónak, a Zalaegerszegi Kisdedővíví egyesületnek is, hogy csak a legfontosabbak soroljuk fel. Szabadidejében alkalmi versek faragásával múlatta az időt, amelyeket időről időre a „Zalamegye” című lapban adott közre, s 1889-ben „Költemények” címmel önálló kötetben is megjelentetett.

Asztmája miatt rendszeresen kereste fel a gyógyülőket, azonban baját nem sikerült orvosolni. Ez okozta halálát is; 77 éves korában, 1890. május 27-én hunyt el Zalaegerszegen. A Kálvária temetőben helyezték örök nyugalomra, és a városi képviselőtestület jegyzőkönyvében is megörökítették emlékét.

Felhasznált források

Könyvészeti források:

„Árvay negyvennyolcas honvéd önéletrajza”. Gépelt másolat. Göcseji Múzeum Adattára. 678–80. sz.

Deák Ferencz beszédei II. köt. Szerk. Kónyi Manó. Budapest, 1903. 405–406. p.

Hajnal. Arczképekkel és életrajzokkal díszített album. IV. kiad. Szerk. Sarkady István. Bp. 1873–1874.

Képviselőházi napló, 1861. II. köt. 1861. június 3.

– augusztus 22. – https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KN-1861_02/?pg=o&layout=s

Szabó Samu: Utazási s történeti magánnapló a magyar hadjáratból. Közli: Hermann Róbert: Szabó Samu honvédszázados emlékirata a 47. honvédszázalaj történetéről. In: Egerszegi történeti tanulmányok 2010. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 2010. 141–173. p.

Száz levél Deák Ferenctől. Válogatta, jegyzetekkel ellátta és az előszót írta: Katona Csaba. Budapest, 2004.

Sajtó:

Budapesti Hírlap (1883–1939) – <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/BudapestiHirlap/>

Ludas Matyi (1867–1993) – <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/LudasMatyi/>

Pesti Hírlap (1840–49) – <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/PestiHirlap/>

Pesti Napló (1850–1939) – <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/PestiNaplo/>

Zala megye (1882–1910) – https://library.hungaricana.hu/hu/collection/helyi_lapok_zala_megye_zalamegye/

Levéltári források:

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára IV. 1. a. Közgyűlési és részgyűlési jegyzőkönyvek 1837–1846

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára IV. 151. b. Zalai cs. kir. megyehatóság iratai. Megyefőnöki általános iratok. 1850. IX. T. 2951.

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára V. 1601. Zalaegerszeg Város Régi Levéltára 747. In: Ingatlanforgalmi jkv. 1846/1581. sz.

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára XIII. 25. Séllyey család iratai

Zala megye nemesi katasztere – <http://www.zml.hu/adatbazisok/nemesi.kataszter/bevezeto.php>

Irodalom:

Balogh Elemér: Országgyűlési választások Zala vármegyében 1861–1872. In: Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból, 1987. Szerk. Bilkei Irén. Zalaegerszeg, 1987. (Zalai Gyűjtemény 26.) 163–185. p.

Bona Gábor: Az 1848/49-es szabadságharc tisztikara. Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. – <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/szazadosok-az-184849-evi-szabadsagharcban-96F2/eletrajzi-adatok-989D/>

Dobszay Tamás: A zalai képviselők, 1861–1875. In: Történelmi Szemle 2015. 3. sz. 363–379. p. – https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz2015_3/dobszay.pdf

Foki Ibolya: Zalaegerszeg 1850–1860. Zalaegerszeg, 2000. (Zalaegerszegi Füzetek 6.)

Hermann Róbert: Szabó Samu

honvédszázados emlékirata a 47. honvédszászlóalj történetéről. In: Egerszegi történelmi tanulmányok 2010. Szerk. Molnár András. Zalaegerszeg, 2010. 131–141. p. (Zalaegerszegi Füzetek 11.)

Kremmer Dezső: A Székesfővárosi Múzeum. In: Muzeumi és Könyvtári Értesítő 7. évfolyam I. füzet, 1913. 25–35. p.

Molnár András: Zala megye politikai viszonyai az 1840-es évek második felében. Festetics Leó főispáni helyettes jelentései és emlékirata. In: Zalai történelmi tanulmányok. Szerk. Bilkei Irén. Zalaegerszeg, 1994. 93–182. p. (Zalai Gyűjtemény 35.)

Molnár András: Zalaegerszeg 1848–49-ben. Zalaegerszeg, 1998. (Zalaegerszegi Füzetek 5.)

Sarlós Béla: Deák politikai felfogása és az Országbírói Értekezlet. In: Tanulmányok Deák Ferencről. Zalaegerszeg, 1976. 279–300. p. (Zalai Gyűjtemény 5.)

MÉSZÁROS T. LÁSZLÓ: Fattyúszerkő család

